

The Search Project

TRISTERO

Een gewoon aardige voorstelling. Zo zou je de meest recente productie van Tristero het best kunnen omschrijven. Maar dan gewoon aardig zoals de foto's van Rineke Dijkstra gewoon aardig zijn. Schijnbaar sober en afstandelijk, onderhuids woelig.

Dertien mensen op de scène gaan een hele voorstelling lang op zoek naar de objecten van hun verlangens: fazantenveren, een job, een verdwenen vader, een minnares, iemand om de afwas te doen, pijnstillers, een goed recept voor kaassaus. Het is onvoorstelbaar wat er allemaal wordt aangeboden en opgespoord via zoekertjes. Van de meest onschuldige, vergeten items (sigarenbandjes), tot onschatbare kleinoden (het armbandje met een pluk haar van een overleden kind). Van een nier in ruil voor geld tot wilde nachten. Tristero loopt het hele rijtje af.

De voorstelling begint met zoekertjes die worden geprojecteerd op een groot scherm. Nederlands naast Frans. Dat levert meteen pittige vertelsels op en grappige vertalingen met dubbele bodems. De eenvoudige berichten ('mn. zkt. vrw. vr. cont.') groeien al gauw uit tot zeer pikante omschrijvingen ('Elk moment betrapt kunnen worden geeft me een kick. Jou ook?'). Dan komen de acteurs een voor een de lege scène op en laten ze zich door het publiek in stilte observeren, een halve minuut of langer. Gewone mensen zijn het, zonder theatrale entree, zonder glorieus uiterlijk. Weinig expressieve personages waarover je verder niets te weten komt, geen naam, geen levensloop, geen intrige. Hun rol hangt af van het zoekertje dat erboven staat, en verandert er tegelijk mee.

De link met Rineke Dijkstra springt meteen in het oog. Bij de Nederlandse portretfotografie verraadt een enkel detail hoe achter de neutrale aanblik van de gefotografeerde jongeren onrust hun ziel geprangd houdt. Dat ontwaart je in de onzekere blik, de bloedvegen, het halfnatte badpak, de slungelige veel te lange armen. In de voorstelling van Tristero wordt diezelfde initiële afstandelijkheid doorbroken door de dociele figuren op scène te koppelen aan minder brave begeertes. Normaal komen zoekertjes enkel anoniem in de kranten of op het web – vandaar de extravagante, ongeremde en soms ronduit gore verwoording van de opgetekende of uitgesproken wensen. Hier krijg je een confrontatie tussen de

vrouw op de scène en de zoekopdracht erboven. Er wordt een gezicht geplakt op de advertenties, en omgekeerd.

Geleidelijk aan bouwt de voorstelling op. De acteurs – jong en oud, man en vrouw, blank en zwart – vertellen nu luidop wat ze zoeken. Zakelijk of lyrisch, woest, wanhopig, onnozel, opportunistisch, absurd, zeurderig, pijnlijk. Soms beseffen ze al op voorhand dat ze geen schijn van kans maken, soms ook omschrijven ze hun hunkeren met zoveel kieskeurigheid dat niemand nog zin kan hebben om er op in te gaan. Alle schakeringen van verlangens en gemis komen naar boven. Maar meestal worden gewone dingen gezocht. Gewone dingen voor gewone mensen. De acteurs vormen veranderende koppels, vrienden, familie, moddervoetbalploeg, afhankelijk van het gezochte. Een draagmoeder voor twee homo's, een goedkope bouwgrond (bij Brussel, liefst zuidwest georiënteerd) voor een gezin met schoonmoeder, een reservehond. Humor is nooit veraf en vormt zelfs het cement van de vertoning.

Erg opvallend is hoe langzaam alles loopt, hoe de spelers hun tijd nemen en tussen de vragen telkens weer de stilte valt. Niets gebeurt hysterisch of met groot omhaal, niets moet overhaast. Daarin ligt voor een groot deel de schoonheid van de voorstelling. Het publiek krijgt de tijd om behoedzaam gade te slaan en de taferelen lijken zich af te spelen op het ritme van hun gestage besef, van de link tussen wat gezien en wat gelezen of gehoord wordt. Want er zijn vele dubbele bodems en kwinkslagen. Het gevoel voor timing van makers Peter Vandenbempt (tekst en regie) en Myriam Van Imschoot (co-regie) is feilloos. Ze weten de aandacht van de toeschouwer goed vast te houden én te richten. Dat

hoor je aan de reacties in de zaal – altijd net een paar seconden na de tekst. Op een gegeven moment wordt een dramatische sketch uitsluitend in stills en geruisloos opgevoerd: iemand zoekt een bloedstollende dvd om mee te nemen op het vliegtuig, en zet dat met personages in beeld. Een ander verrassend (allicht historisch) zoekertje naar een weggelopen slaaf krijgt door de mise-en-scène precies de gepaste klemtoon.

Ook dat is frappant aan *The Search Project*: de uiterst zorgvuldige regie, de grote toewijding voor afwerking, ritme, kleuren van de kleren, opbouw van de scènebeelden, af en aanbrengen van accessoires. De ene scène volgt organisch uit de andere. Het is een genoegen dat je fijntjes proeft – als je goed kijkt.

Ook daar dringt een vergelijking met Rineke Dijkstra zich op. Door de schijnbare eenvoud, de ongekunsteldheid. Je moet als toeschouwer zelf de emotie uit de beelden en de tekst puren, je ontdekt de diepere betekenis altijd met enige vertraging. Van de fotografie weten we dat ze haar tijd neemt om de figuren in haar portretten te vatten, met veel omzichtig camerawerk, aparte flits, statief en zo meer. En ook zij verdringt grote gemoedsbewegingen. Tegen een sobere achtergrond (de zee, de bossen, een muur) staan de nog onzekere jongelui in al hun kwetsbaarheid opgesteld – verraderlijk sereen. Hripsimé Visser, curator fotografie van het Stedelijk Museum van Amsterdam, omschrijft Dijkstra's foto's als 'the juxtaposition of a simple background with the complicated nature of the concepts of her subject'. In de plooiën van de stilte, van wat amper te zien is, situeert zich wat ons raakt. Zo gaat het ook bij Tristero. Achter de aardig glimlachende mensen op scène verbergen

zich vurige verlangens en diepe noden. Hunker naar liefde, geld, vriendschap, verloren dierbare voorwerpen, verloren verleden, vergane relaties. Tussen de letters van de bijna anonieme zoekertjes – met abstracte telefoonnummers en soms een enkel fotootje – wriemelt een wereld van gemis, onvoldaanheid, eenzaamheid.

Fotografie en theater hebben hun eigen potenties en de internationaal gerenommeerde Dijkstra heeft een andere agenda dan Tristero. In haar portretten zoekt ze de mutatie op. Kinderen op de drempel van volwassenheid, vrouwen vlak na de eerste bevalling, soldaten na de eerste schietoefening, torero's na het gevecht. Voor en na. Tristero zoekt geen mutatie. Ook wordt er minder dicht op de huid van de personages gezeten, en de grappige toon komt steeds bovendien. Maar door de combinatie van de onschuldige verschijning van de acteurs met de onverholven zoekertjes priemt evengoed iets door van de fragiele ziel in elke 'gewone' mens. Door het uiterlijke en het innerlijke samen te zetten op één podium, toont Tristero twee perspectieven van een en hetzelfde. Geen voor en na, maar een en-en.

Het Brusselse collectief is er met *The Search Project* evenmin op uit om je te overdonderen en je meteen volledig in te pakken. Het is gedurfd om in een voorstelling afstand te bewaren. De toeschouwer krijgt zo de ruimte om zijn eigen zoekertjes te formuleren, wat wil zeggen: de verborgen verlangens in zichzelf te ontdekken. Zonder erdoor overweldigd te worden, zonder er in te verzwelgen. Want een verlangen kan evengoed discreet ervaren worden. En een voorstelling mag ook al eens sober zijn.

MIA VAERMAN

www.tristero.be

The Search Project © de cultuurconsument